

“ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์” ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตรอนชั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวณัฐ โอศิริ
ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
ภ.สถ.บ. เกียรตินิยม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
M.L.A. (Harvard University)
Ph.D. (University of London)

เริ่มต้นจาก “ภูมิภาคนิยม”

เมื่อครั้งกระแสสมัยใหม่ (Modernism) แพร่หายไปทั่วทุกมุมโลก สถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ของเมืองทั้งหลายก็ดูเหมือนจะได้รับผลกระทบไปในทิศทางเดียวกัน อาคารรูปทรงกล่องสี่เหลี่ยมหน้าตาละม้ายคล้ายคลึงกัน อาคารแล้วอาคารเล่า กับลานโล่งตาดแข็งอันกว้างใหญ่ไพศาลด้านหน้า รวมทั้งการวางผังบริเวณที่เอื้อประโยชน์ให้รถยนต์เป็นหลัก ล้วนกลายเป็นแรงกระตุ้นอันสำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิด ภูมิภาคนิยม (Regionalism) ขึ้นมาเพื่อหวังขจัดความซ้ำซากและสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เด่นชัดขึ้นมา

รูปแบบพื้นถิ่น (Vernacular) และ รูปแบบจารีต (Traditional) เป็นแรงบันดาลใจหลักๆ ในการสร้างงานภูมิภาคนิยม แต่ส่วนใหญ่มักเป็นการหยิบยืมรูปแบบ (style) การประดับประดา (decoration) และ วัสดุ (material) มาใช้โดยตรง วิธีการดังกล่าวสามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามรีสอร์ทราคาแพง หรืออาคารบ้านเรือนของผู้มีอันจะกิน จนกลายเป็นการแสดงถึงรสนิยมของคนเฉพาะกลุ่มและสะท้อนความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก จนบางครั้งได้กลายเป็นที่มาของการโต้แย้งเรื่องความไม่เหมาะสมในการนำมาใช้บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้ การเน้นรูปแบบแต่เพียงลำพังจึงไม่สามารถแสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เพราะรูปแบบนั้นอาจถูกสร้างขึ้นที่ไหน เมื่อใดก็ได้

ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ คืออะไร

ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical Regionalism) เป็นแนวความคิดทางสถาปัตยกรรมที่เน้นสร้างสำนึกแห่งสถานที่ (sense of place) และอัตลักษณ์ (identity) ให้เกิดแก่สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (modern architecture)¹ โดยอาศัยความเชื่อมโยงกับพื้นที่ตั้ง (site) ทั้งในระดับรูปธรรมและนามธรรม เน้นความสัมพันธ์กับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แสงธรรมชาติ และระบบนิเวศเดิมของพื้นที่ให้มากขึ้น ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์จึงไม่ถวิลหาอดีตหรือลอกเลียนรูปแบบพื้นที่อย่างตรงไปตรงมาเหมือนกับภูมิภาคนิยม แต่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผนวกสาระสำคัญของความเป็นพื้นที่เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อผลิตผลงานที่มีความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ตั้ง รวมทั้งสอดคล้องกับวิถีชีวิตและกระแสวัฒนธรรมของโลกในปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเขตร้อนชื้น: ต้นแบบของภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์

สภาพภูมิอากาศที่มีแสงแดดจัด ความชื้นสูง และ ฝนตกชุกในภูมิภาคร้อนชื้นกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การสร้างพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างอาคารและภูมิทัศน์ (transitional space) เป็นหนึ่งในวิธีปรับตัวให้อยู่ในสภาวะอากาศเช่นนั้นได้เป็นอย่างดี (Hock, 1994: 148) จะพบว่าสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของเอเชียอาคเนย์ส่วนใหญ่นิยมการสร้างระเบียงหรือชานที่มีหลังคาคลุม และลานภายในอาคาร (courtyard) ไว้เป็นที่ใช้ชีวิตในช่วงเวลากลางวัน

การสร้างระเบียงที่มีหลังคาคลุมและลานภายในอาคารนั้นมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรือนแถวไม้ในเขตภาคตะวันออกของไทย และอาคารพาณิชย์แบบเก่า (traditional shophouse) ของเมืองในเขตคาบสมุทรมลายู อาคารเหล่านี้มีลักษณะสำคัญคือมีทางเดินหลังคาคลุมตลอดแนวด้านหน้าอาคาร และมีลานเปิดโล่งไม่มีหลังคาอยู่ตรงกลาง เพื่อให้กระแสลมเข้าสู่ภายในอาคารได้ (Yeang, 1987: 22)

¹ ดูที่มาที่ไปและรายละเอียดเพิ่มเติมของแนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ใน Frampton, Kenneth (1983) “Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance.”, The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture, Edited by Hal Foster. Seattle, WA: Bay Press และ Lefavre, Liane, and Alexander Tzonis (1990) “Why Critical Regionalism Today?”, Architecture + Urbanism, May 1990.

ภาพที่ 1 ทางเดินมีหลังคาคลุม (arcade) ของอาคารพาณิชย์แบบเก่าในจังหวัดตรัง (ที่มาของภาพ: <http://bangkokpost.com/education/trang.htm>)

ภาพที่ 2 ลานภายในอาคารพาณิชย์แบบซิโน-โปรตุเกส (Sino-Portuguese) ในเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย

งานภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ของสถาปนิกที่มีชื่อเสียงชาวศรีลังกาสองคนคือ เจฟฟรีย์ บาวา (Geoffrey Bawa) และ มินเน็ตตา ดา ซิลวา (Minnetta da Silva) เป็นงานที่ปฏิเสธการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยตรง แต่ยึดหลักการสำคัญของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไว้คือ การสร้างระเบียงทางเดินที่มีหลังคาคลุม (veranda) และ ลานภายในอาคาร ดังจะเห็นได้ในงานอาคารที่พักอาศัย เซนาอายาเก (Senanayake Flats) ของซิลวา สร้างราวปีค.ศ. 1954-1957 และ สวนปิดล้อม ภายในอาคาร (courtyard garden) ตามแนวคิด บ้านในเมืองเขตร้อนชื้น (Tropical Urban House) ของบาวา สร้างในช่วงปี ค.ศ.1957-1969 (ดู Robson, 2002: 54; Lefavre and Tzonis, 2001: 31)

“ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์”

ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตร้อนชื้น Critical Regionalism in Tropical Urban Landscape

ภาพที่ 3 คอร์ตยาร์ด เฮ้าส์ (Courtyard House) ออกแบบโดย เจฟฟรีย์ บาวา (ที่มาของภาพ: www.akdn.org/agency/akaa/eightcycle/bawa3.htm) Lefavre and Tzonis, 2001: 33)

ภาพที่ 4 อาคารพักอาศัยเซนาญาเก (Senanayake Flats) ออกแบบโดย มินเน็ตตา ดาซิลวา มีระเบียงทางเดิน (veranda) และ ลานภายในอาคาร (ที่มาของภาพ: Lefavre and Tzonis, 2001: 33)

ราช ธีวัล (Raj Rewal) เป็นสถาปนิกอีกคนหนึ่งซึ่งสร้างงานสถาปัตยกรรมในเขตร้อนชื้นตามแนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ โดยผสมผสานศิลปะจารีตของอินเดียกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันเพื่อค้นหา อัตลักษณ์ร่วมสมัย (contemporary identity) ให้แก่สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของอินเดีย ผลงานที่มีชื่อเสียงต่างๆ ของเขาล้วนมีลานภายในอาคารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ หอสมุดรัฐสภาในกรุงนิว เดลฮี ซึ่งมีรูปแบบผังพื้นระฆังคล้ายคลึงสัญลักษณ์ภาพมณฑล (Mandala) ในพุทธศาสนาของอินเดีย ประกอบไปด้วยลานเปิดโล่งภายในกลุ่มอาคาร และช่องแสงหลายจุดเพื่อเชื่อมโยงภายในกับภายนอกอาคาร ยิ่งไปกว่านั้น ระบบโครงสร้างอาคารที่คิดค้นขึ้นใหม่และการประยุกต์ใช้วัสดุท้องถิ่นทำให้อาคารหอสมุดรัฐสภาที่มีรูปลักษณ์ที่เฉพาะเจาะจงกับพื้นที่

ภาพที่ 5, 6, 7 ผังพื้น ลานภายในอาคาร และช่องแสงของหอสมุดรัฐสภา (Parliament Library) ในกรุงนิวเดลี ตามแนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ของ ราช ธีวัล (Raj Rewal) ดูภาพและเนื้อหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานชิ้นนี้ใน <http://www.architectureweek.com/2003/1022/index.html>

ภูมิทัศน์ท้องถิ่นเป็นต้นแบบให้กับงานภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ได้หรือไม่?

เช่นเดียวกับสถาปัตยกรรมชุมชนภูมิทัศน์ท้องถิ่นถูกสรรค์สร้างขึ้นมาจากการปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และระบบนิเวศของพื้นที่ตั้ง ไม่มีสองชุมชนใดที่มีภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมที่เหมือนกันราวกับถอดพิมพ์ ทุกรายละเอียดที่ประกอบขึ้นเป็นลักษณะทางกายภาพของชุมชน เช่น แบบแผนที่วางการใช้พืชพรรณ การจัดกลุ่มบ้านเรือน ล้วนสามารถเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ตั้งได้ทั้งสิ้น ประเด็นนี้จึงกลายเป็นสาระสำคัญของภูมิทัศน์พื้นที่งานออกแบบภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ มิอาจมองข้ามได้

การจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยเน้นการจัดระบบที่ว่างทางภูมิทัศน์ให้มีการถ่ายเทอากาศที่ดี รวมทั้งรักษาสมดุลของระบบนิเวศเพื่อบรรเทาอิทธิพลจากธรรมชาติ เช่น พายุหรือน้ำท่วม จะเห็นได้ทั่วไปว่าตามชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำจะมีการจัดระบบที่ว่างที่ให้แต่ละกลุ่มเรือนมีทางเดินแคบๆ ที่ไปสิ้นสุดที่ท่าน้ำริมตลิ่ง ทางสัญจรแคบแต่มีปลายเปิดออกสู่แม่น้ำและมีอาคารเรียงรายอยู่สองข้างนี้ เป็นรูปแบบการวางผังที่นอกจากจะเกิดร่มเงาแก่ทางเดินแล้ว ยังช่วยเพิ่มการไหลเวียนของกระแสลมมากขึ้น โดยเฉพาะถ้าวางทางสัญจรในแนวเหนือ-ใต้

ภาพที่ 8 การเปิดช่องลมจากแม่น้ำให้ตรงกับแนวถนนเพื่อให้เกิดการถ่ายเทของกระแสลมในกลุ่มเรือนแถวไม้ของชุมชนสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

“ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์”

ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตร้อนชื้น Critical Regionalism in Tropical Urban Landscape

ชุมชนตามที่ราบหุบเขาของภาคเหนือมีการจัดระบบที่วางทางภูมิทัศน์อย่างเป็นลำดับชั้น บริเวณกลางหมู่บ้านจะมีลานโล่งกว้างสาธารณะ เรียกว่า ช่วงบ้าน หรือ ลานกลางบ้าน สำหรับใช้ประกอบพิธีกรรม คุณประโยชน์อีกด้านหนึ่งของลานกลางบ้าน คือช่วยดึงดูดกระแสลมจากภายนอกให้กระจายไปสู่กลุ่มเรือนที่อยู่รอบๆ นอกจากนี้ บริเวณด้านหน้ากลุ่มเรือนก็จะมีลานดินขนาดเล็ก เพื่อช่วยในการถ่ายเทอากาศเช่นเดียวกับลานกลางบ้าน

ในบริเวณป่าชายเลนของชายฝั่งทะเลภาคกลาง ชุมชนประมงท้องถิ่นที่ตั้งบ้านเรือนอยู่หลังแนวป่าชายเลนจะเว้นที่โล่งว่างขนาดเล็กหน้าเรือนไว้ตากผลผลิตจากทะเลที่วางเหล่านี้สามารถเชื่อมต่อกับที่ว่างหน้าเรือนของหลังถัดๆ ไปเป็นโครงข่ายไปทั่วพื้นที่หมู่บ้าน แบบแผนที่วางลักษณะเช่นนี้กล่าวกันว่าสามารถถ่ายเทอากาศได้ดีกว่าการมีลานโล่งขนาดใหญ่กลางชุมชนอย่างชุมชนในภาคเหนือซึ่งอยู่ในสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นสลับแล้ง

ภาพที่ 9 ในหมู่บ้านเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงบ้าน หรือ ลานกลางบ้านและต้นไม้ใหญ่เป็นองค์ประกอบสำคัญเชิงพิธีกรรม และเชิงกายภาพของชุมชนล้านนา เป็นพื้นที่ซึ่งใช้หลักความต่างของอุณหภูมิในการดึงกระแสลมให้กระจายไปสู่เรือนที่อยู่ใกล้เคียง

ภาพที่ 10 ลานสำหรับตากผลผลิตทางทะเลหน้าเรือนโรงที่พักอาศัยของชุมชนประมงในเขตจังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเชื่อมต่อกันได้กับลานโล่งของกลุ่มเรือนถัดไปภายในชุมชน

นอกจากจะเน้นการทำทำเลที่ตั้งชุมชนและการสร้างระบบที่ว่างและทางสัญจรเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากกระแสลมแล้ว ชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยยังให้ความสำคัญต่อการเก็บรักษาและปรับแต่งสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับภาวะฝนตกชุกในฤดูฝน โดยเฉพาะชุมชนในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางและชุมชนในเขตน้ำกร่อยบริเวณปากแม่น้ำ จะเก็บรักษาคูคลองและที่ลุ่มหนองบึงที่อยู่ใกล้เคียงหรือภายในชุมชนไว้ระบายน้ำฝนไม่ให้ท่วมขังพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกิน รวมทั้งชะลอปริมาณการไหลของน้ำตามผิวดินไม่ให้เกิดปัญหากัดเซาะตามมาด้วยการปลูกพืชพรรณต่างๆ ทั้งต้นไม้ใหญ่และไม้คลุมดิน

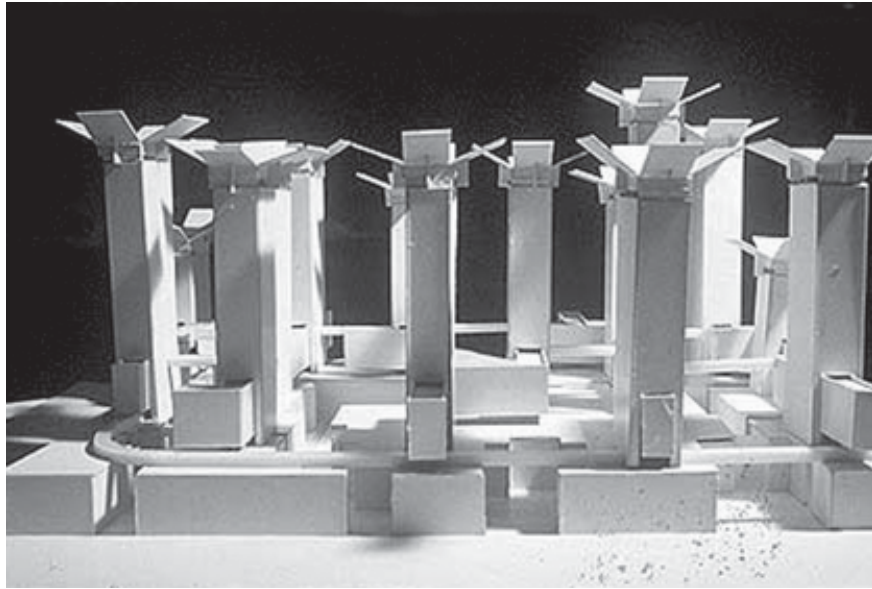
สาระสำคัญของตัวอย่างภูมิทัศน์ท้องถิ่นข้างบนปรากฏชัดเจนในแนวคิดของโครงการพัฒนาเมืองใหม่ในเขตร้อนชื้นหลายแห่ง เช่น การออกแบบผังแม่บทของเกาะกวม (Guam) ของสถาปนิกชาวออสเตรเลียที่ชื่อว่า ริชาร์ด นูทรา (Richard Neutra) ในระหว่างปี ค.ศ.1940-1950 มีหลักการสำคัญคือสร้างระบบขนส่งมวลชนและระบบทางเท้าเชื่อมต่อกันเพื่อให้การสัญจรในเมืองเกิดความสโลว์ไลฟ์ บ้านเรือนทุกหลังหันหน้าเข้าสู่ลานชุมชนและสวนสาธารณะขนาดเล็กที่ปลอดภัยจากยวดยานพาหนะ นูทราให้ความสำคัญกับที่เปิดโล่งสีเขียวขนาดเล็ก ที่กระจายไปตามละแวกชุมชนและถนนขนาดเล็กที่มีร่มมากกว่าสวนสาธารณะหรือถนนขนาดใหญ่ (Lefavre and Tzonis 2001: 39-40)

นอกจากผังแม่บทของเกาะกวมแล้ว ยังมีแผนพัฒนาเมืองใหม่ กัมปง บูกิส (Kampong Bugis) ของสิงคโปร์ ซึ่งใช้แนวความคิดมหานครเขตร้อนชื้น (Tropical City Concept) โดย ตั เกง สูน (Tay Kheng Soon) แนวความคิดนี้พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ของเขตร้อนชื้น โดยมองเมืองว่าเป็นระบบนิเวศที่ซับซ้อนเสมือนกับป่าในเขตร้อนชื้น (tropical forest) อันประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่เรือนยอดสูงสำหรับให้ความเย็น ลดอุณหภูมิ ต้นไม้ใหญ่ระดับกลางสำหรับให้ร่มเงา และไม้พุ่ม ไม้คลุมดินสำหรับชะลอการไหลของน้ำผิวดินและลดการกัดเซาะหน้าดิน ดังนั้นเมืองตามแนวคิดมหานครเขตร้อนชื้นจึงควรมีโครงสร้างที่ให้ร่มเงาแก่เมืองที่สามารถกักเก็บน้ำฝน รวมทั้งพลังงานแสงอาทิตย์ได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังใช้พืชพรรณท้องถิ่นในการสร้างความเขียว และ ลดอุณหภูมิให้แก่เมืองทั้งในแนวระนาบและแนวตั้ง เช่น ปลูกต้นไม้ตามตาดฟ้าอาคาร ลานภายในอาคาร ระเบียง และทางเดินเชื่อมระหว่างอาคาร ทั้งนี้ต้นไม้ควรแทรกอยู่ตามโครงข่ายทางสัญจร และที่ว่างของเมืองทั่วไปด้วย ไม่ใช่เพียงปลูกอยู่ตามสวนสาธารณะเท่านั้น

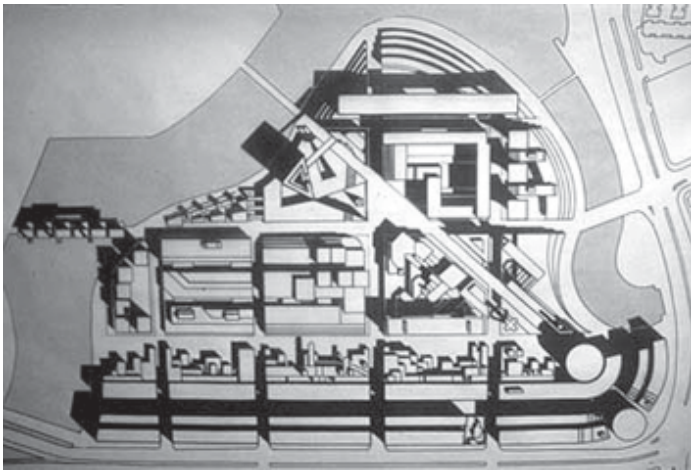
การใช้ที่ดินในเมืองควรมีลักษณะผสมผสาน (Mixed use) ไม่ใช่เป็นแบบประโยชน์ใช้สอยเดี่ยว (Mono-functional zoning) ซึ่งจะมีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในการลดการสัญจรด้วยพาหนะภายในเมืองให้น้อยลงเนื่องจากการเพิ่มความร้อนและมลภาวะสู่สภาพแวดล้อมของเมือง

“ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์”

ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตร้อนชื้น Critical Regionalism in Tropical Urban Landscape

ภาพที่ 11 แบบจำลองลักษณะอาคารสูงตามแนวคิดมหานครเขตร้อนชื้น บริเวณลาดฟ้ามีโครงสร้างยื่นออกมาคล้ายทรงร่มของต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้ร่มเงา และ เก็บกักพลังงานแสงอาทิตย์และน้ำฝน

ภาพที่ 12 งานวางผังแม่บทกัมปง บุกิส ตามแนวคิดมหานครเขตร้อนชื้น

ภาพที่ 13 แบบจำลองแสดงการใช้พืชพรรณเพื่อลดอุณหภูมิตามอาคารและที่ว่างต่างๆ (ที่มาของภาพ: www.akitektenggara.com)

การจัดที่ว่างภูมิสถาปัตยกรรมในเมืองตามแนวคิดมหานครเขตร้อนชื้น เน้นการมองสถาปัตยกรรม ในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาพรวม มิได้อยู่อย่างเอกเทศ เนื่องจากการทำให้สภาพแวดล้อมในเมืองเขตร้อนชื้นอยู่สบายนั้น จำเป็นต้องทำให้เกิดสภาพภูมิอากาศจุลภาค (microclimate) ที่เหมาะสม โดยจัดวางอาคารสูงให้สัมพันธ์กับที่ว่างทางภูมิทัศน์ โดยเฉพาะการสร้างที่ว่างขนาดเล็กที่สามารถเชื่อมต่อถึงกันเป็นโครงข่าย เพราะการเปิดที่โล่งว่างขนาดใหญ่แบบลานกว้าง (plaza) ของเมืองในเขตอากาศหนาวนั้นไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศของเขตร้อนชื้นเนื่องจากจะเป็นการดึงเอาความร้อน ผุ่นควัน และเสียงดังเข้ามาสู่พื้นที่เมืองมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากพื้นที่ว่างของเมืองมีขนาดกะทัดรัดลงก็จะได้อาศัยร่มเงาจากอาคารสูงในการบรรเทาความร้อนแรงของภูมิอากาศลงได้

ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ในงานภูมิทัศน์เมือง: บทสรุปของแนวความคิด

จากตัวอย่างข้างบน อาจพอจะสรุปได้ว่า การออกแบบวางผังชุมชนเมืองและภูมิทัศน์เมืองในเขตร้อนชื้นตามแนวคิด*ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์*นั้นไม่ได้แตกต่างไปจากงานสถาปัตยกรรมแต่อย่างใด การสร้างความหมายและอัตลักษณ์ให้แก่เมืองร่วมสมัยไม่ได้เกิดจากการใส่องค์ประกอบเมืองที่มีรูปลักษณะเฉพาะหรือพีชพรรณท้องถิ่นเท่านั้น แต่ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมองเมืองเป็นองค์รวมและพิจารณาว่าภูมิทัศน์และที่ว่างของเมืองสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ตั้งอย่างไร ทั้งนี้แนวคิด*ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์* สามารถแสดงให้เห็นได้ในหลายลักษณะ เช่น รูปแบบการสัญจร การจัดกลุ่มอาคาร ระบบที่ว่างทางภูมิทัศน์ และ แบบแผนการใช้พีชพรรณ โดยผสมผสานหลักการและเทคนิควิทยาของจารีตท้องถิ่นและของปัจจุบันเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าขบคิดว่างาน*ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์* ของเมืองในเขตร้อนชื้นนั้นอาจมีทางเลือกที่น้อยกว่างานสถาปัตยกรรมเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านผู้ใช้และความซับซ้อนของความเป็นเมือง คำกล่าวนี้จะเป็นจริงมากน้อยเพียงใด คงต้องอาศัยการศึกษาวิจัยและความคิดสร้างสรรค์ของภูมิสถาปนิกและนักออกแบบวางผังชุมชนเมืองในอนาคตเป็นผู้ตัดสิน

“ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์”

ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตร้อนชื้น Critical Regionalism in Tropical Urban Landscape

บรรณานุกรม

Beng, T.H. 1994. Tropical Architecture and Interiors: Tradition-Based Design of Indonesia, Malaysia, Singapore, Thailand. Singapore: Page One.

Lefavre, Liane & Tzonis, Alexander (2001) “The Suppression and Rethinking of Regionalism and Tropicalism after 1945”, In Alexander Tzonis (editor). Tropical Architecture : Critical Regionalism in the Age of Globalization, pp. 14-58. (n.p.) : Wiley-Academy.

Robson, D. 2002. Geoffrey Bawa: the Complete Works. London: Thames & Hudson.

Soon, T.K. 2001. “Rethinking the City in the Tropics: The Tropical City Concept”. In Alexander Tzonis (editor). Tropical Architecture : Critical Regionalism in the Age of Globalization, pp. 266-306. (n.p.): Wiley-Academy.

Yeang, K. 1987. Tropical Urban Regionalism: Building in a South-East Asian City. Singapore: A Mimarbook.

หวงจือ โอศิริ. 2547. ภูมิทัศน์ชุมชนป่าชายเลน: ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยการประหยัดพลังงานและความยั่งยืน. (กรุงเทพฯ): คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

..... 2545. “ภูมิทัศน์พื้นที่ ภูมิปัญญาเพื่อการประหยัดพลังงานและการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา หมู่บ้านตาลเหนือ อ.สอยตุง จังหวัดเชียงใหม่”. สารคดี: การประชุมวิชาการประจำปี สถาปัตยกรรมและศาสตร์เกี่ยวเนื่อง ครั้งที่ 6 ฉบับการวางแผนภาคและผังเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม. 1: 129-144.